

סכּוּן
לַהַדוּת
כְּתָבֵי רַבֵּי
אַלְעִיזָר פֶּאפּוֹ
ד'ע"א, מו"ס
"פּלאַ יוּעַץ"
וַעֲדָה

אזרות פלא

מתורתו של רבינו אלעזר פאפו זי"ע, מו"ס "פלא יועץ"
לְקַט דְרוּשִׁים וּמֵאמְרֵי מוֹסֵר, שְׁנַלְקֵטוּ מִתּוֹךְ סִפְרֵי

פְּרִשְׁת דְּבָרִים תִּשְׁפ"ב

ישעיה דבר פנגד יצר הרע, וזה אמרו ראה אותם בפחזותם, ההולכים אחר תאוות יצרם הרע ואומרים איכה איך ה' איך אוכל לעסוק בתורה ויגירי תוקפי להיות זונה במקשבות זרות ומעשים רעים, וזה אמרו "היתה לזונה קריה נאמנה", עיר קטנה זה הגוף (נדריים לב:), אבל "מלאתי משפט" ה' יבוא במשפט על אשר לא לקחו מוסר מן הצדיקים שומרי הברית אשר בופים את יצרם אפלו במשקב אחד, כמו שאמרה אשת אדוניו ליוסף "שכבה עמי" (בראשית לט ז), ורות לבעז "ותגל מגלוחתי ותשקב" (רות ג ז), ופלטו בן ליש שהיו ישנים במטה אחת ונעוץ חרב בינו לבינה כדי שלא יגע בה (סנהדרין יט:), וזה אמרו "צדק יליו בה", הצדיקים הללו אפלו ש"יליו בה" יגעם כל זה בופים יצרם, "ועתה מרצחים" שמשחיתים זרעם אשר הם כשופכי דמים, כמו שאמרו בגמרא (נידה יג.).

ירמיה ראה אותם בנבלותם, שהם פנגד פת העניים, שהעניות מנולתם, כמו שאמרו במשנה (נדריים פ"ט מ"י), אשר אומרים "איכה" איך ה' איך אוכל לעסוק בתורה, וכי "ישבה בדרך", וכי אני לבדי אשר אין צריך לטרח הרבה על המחיה ועל הפלכלה כי אסתפק במועט? אמנם לא כן אנכי עמדי, כי "העיר" זה הגוף, "רפתי עם" אשה ובנים ובנות, תאמר שיש לי מעות, לא, אלא "היתה פאלמנה" - כאל מנה, כלתה פרוטה מן הכיס. לזה משיב, הבט וראה, "רפתי בגוים", רפתי בבעות (איכה רבה א ד), כמו הלל אשר בסופו היה נשיא ישראל, ו"שרתי במדינות", אמנם בתחלת למודו הגיע עד שעור שישיב תחת השלג כדי לשמע דברי תורה (יומא לה:), ויט שקמו לסבל, וזה אמרו "היתה למס" הנאמר על השלג "ישלח דברו וימסם" (תהלים קמז יח).

"ה' אלקיניו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה". (א ו)
אפשר דבא לרמז למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין צז:), כלו כל הקצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה. וגם אמרו (ויקרא רבה פ' ג א) שבשכר למוד התורה יבוא משיח, דכתיב (הושע ח י) "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם", ודכתיב (מלאכי ג כג) "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא" וסמיה ליה "זכרו תורת משה עבדי" (שם ג כב, ספרי עקב מא). וזה אמרו "ה' אלקיניו דבר אלינו" תקנה, "בחורב" - בעבור חרבן בית המקדש, "לאמר רב לכם" - כדי שאומר די לצרותיכם צריך שני דברים, ואלו הם: "שבת", דהינו תשובה, וגם "בהר הזה", למוד התורה שנתנה פסיני.

או נאמר בהקדים שגזרת הגלות לא היתה רק לאלף שנה (זהר ח"ב יז.), דכתיב (איכה א יג) "כל היום דנוח", ויומו של הקדוש ברוך הוא אלה שנים, דכתיב (תהלים צ ד) "כי אלה שנים בעיניך כיום אתמול", ואת הנותנת ארץ גלותנו הכל הוא בסבתנו, ועונותינו האריכו קצנו, ואם לא תאמינו, בחנוני נא בזאת, שובו בנים ותראו פלאות, כי שובו בנים לגבולם. ואפשר זה רמז הכתוב "ה' אלקיניו דבר אלינו" דבור קשה, "בחורב" - בענין חרבן בית המקדש, "לאמר" נוטריקון - לאלף מר, שהמרידות תהיה לאלף שנים, "רב לכם", היותר מזה הוא בגללכם ובסבתכם, והראיה "שבת", שובו בתשובה ותראו איך תזכו "בהר הזה" הוא בית המקדש, דכתיב ביה "ההר הטוב הזה והלכנו" (דברים ג כה).

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל עבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן והצרות ודי זהב". (א א)

אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע, אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יעסק בתורה וכו', ואם לאו - יקרא קריאת שמע וכו', ואם לאו - יזכר לו יום המיתה. עוד אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא לה:), שלשה כתות באים ליום הדין, עשיר ועני ורשע וכו', לעשיר מחיבים אותו מרבי אלעזר בן חרסום, לעני מחיבים אותו מהלל הזקן, לרשע ההולך אחר תאוות יצרו מחיבים אותו מיוסף הצדיק. אשר בזה פרשו פת הקודמים (החיד"א חומת אנך, משלי יט כא) "רבות מחשבות בלב איש" לפטר את עצמו מיום הדין, "ועצת ה' היא תקום", ה"א נוטריקון - ה'לל יוסף אלעזר.

ואפשר זה רמז הכתוב "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בערבה" בשביל העברות, "הירדן" אשר גורמין ירידה לאדם בגיהנם הנקרא עמק הבקעה, התקון הוא "במדבר", קחו עמכם דברי תורה, ואם לא נצחו - "בערבה", יקרא קריאת שמע של ערבית, דהכי מוכח מקרא דמייתי ראיה מנה, "אמרו בלכבכם" (תהלים ד ה) - יעסק בתורה, "על משכבכם" - זו קריאת שמע (ברכות ה.), דמוכח דעל קריאת שמע של הלילה סמיה, ואם לא נצחו - "מול סוף", יזכר לו יום המיתה, וזה יועיל "בין פארן" - בין אם יבוא לידי עברה על ידי העשר אשר הוא פאר האדם, ובין אם יבוא לידי עברה מפאת העניות, אשר הוא תפל מבלי מלת, ולכן בין אם יבוא לידי עברה מפאת היצר אשר קורא אותו בזהר הקדוש (ח"א קלו.) בשם "לבן" הארמי, ו"הצרות", העקר הראשון שאמין בהשגחה ושיש שכר וענש, פי סוף אדם למות וקציר ינתן, ואחרי מותו אז ילך לחצר מות שהוא גיהנם (מדרש תהלים יא ו), או "בחצרות אלקיניו ופריחו" (תהלים צב יד) שהוא גן עדן, ועל ידי זה "ודי זהב" - יאמר די לזהב ולא ייגע להעשיר.

ובזה נראה לפרש מה שאמרו במדרש (איכה רבה א א) על פסוק (דברים א יב) "איכה אשא לבדי" משל למטרונא שהיו לה שלשה שושביניו, אחד ראה אותה בשלוחתה, ואחד בפחזותה, ואחד בנבלותה. פה, משה ראה את ישראל בשלוחתו, אמר "איכה אשא לבדי". ישעיה ראה אותם בפחזותם, אמר "איכה היתה לזונה" (ישעיהו א כא). וירמיהו ראה אותם בנבלותם, אמר "איכה ישבה בדרך" (איכה א א).

ויש לזקוק למה אמרו "איכה" והה"א מיתרת, פי די לומר איך? אמנם נראה שבאו כל אחד לרמז על פת אחת משלשה כתות הנזכרים לעיל: משה ראה אותם בשלוחתם, מדבר פנגד פת העשירים, אשר אומר "איכה" איך ה' איך אוכל לעסוק בתורה הרמוזה בה' חומשי תורה, לא אוכל כי "אשא לבדי", כמשא כבד יכבד עלי העסק, וזה מחמת "טרחכם ומשאכם", הטרח שיש לכם במשא ומתן שלכם, ו"ריבכם" וריב לה' עם עשירי עם, פי יאמר ה' אם אין הפנאי מספיק אתכם ללמד "הבו לכם אנשים חכמים וידועים לשבטיכם", מחזיקו ביד לומדי התורה, ו"אשימם בראשיכם" אשים מה שהם לומדים בראשיכם כאלו אתם לומדים.

בְּאִמְרָם, כִּבְרָא נַחֲמוּ, וְרוֹחֲצִים פְּנֵיהֶם יְדִיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְנוֹעְלִים סַנְדָּלִים שֶׁל עוֹר.

וְרֵאוּי לְהִיזְדַּעֵם לְהוֹדִיעֵם דְּבַר בְּעֵתוֹ וּלְהַזְהִירָם לְכָל יַעֲבְרוּ עַל דְּבָרֵי חֲכָמִים, כִּי דִינֵנו חֲרַפְתָּנוּ וּבִשְׁתָּנוּ וּכְלַמְתָּנוּ, שְׂאֲנַחֲנו כְּשׁוֹטָה אוֹ כְּחֹלָה גְּדוֹל שְׁמַת לוֹ מֵת וְאִינוּ מְרַגֵּשׁ כִּן אֲנַחֲנו אִין אָנוּ מְרַגִּישִׁים צַעַר בְּנַפְשׁ עַל חֲרַבְּן בֵּית קִדְשֵׁנוּ וְתַפְאָרְתָּנוּ וְעַל כָּל מָה שְׁגָרְמָנוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, לְפָחוֹת נַעֲשֶׂה אֲשֶׁר בִּידֵינוּ לְהִרְאוֹת אַבְלוֹת וְעֲצָבוֹת וְלִשְׁמֹר הַדִּינִים כְּדַת מָה לַעֲשׂוֹת, דְּהִינוּ שְׁכָל הַיּוֹם עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים אֲסוּר בְּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה וְרַחֲצִיָּה, וְשִׂאִין מִתָּר לְרַחֵץ אֶפְלוֹ נְטִילַת שַׁחֲרִית, אוֹ כְּשִׂיּוּצָא מִבֵּית־הַכֶּסֶּפֶא, אֲלֵא עַד קִשְׂרֵי אֲצַבְעוֹתָיו, וְכִן אֲסוּר בְּשִׂאלַת שְׁלוֹם, וּלְדִידֵן אֲסוּר לִזְמַר בּוֹאָנוּס דִּיאָס כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִים. וְאֲסוּר בַּעֲשִׂית מְלָאכָה כָּל הַיּוֹם, וְטוֹב לְגַבֵּר שֵׁיִשֵּׁב בְּדָד. וְנַעֲמִילַת הַסַּנְדָּל אֲסוּר מִן הַדִּין עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, כָּל שֶׁהוּא בְּמַחֲזֵי יְהוּדִים, רַק שֵׁיִשׁ מִקְלִים כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּרַחוּב שֶׁל גּוֹיִים אִף שְׂאִינוּ מְסַכֵּם, וְאִינוּ מְשַׁנֵּת חֲסִידִים לְעַבְר דְּבָרֵי חֲכָמִים מִפְּנֵי לַעֲג הַשְׂאֲנָנִים, שֶׁהָרִי בְּלֵאוּ הָכִי הִינּוּ חֲרַפָּה לְשַׁכְּנֵינוּ, לַעֲג וְקָלָס לְסַבִּיבוֹתֵינוּ, אֲבָל עַל־כֵּל־פְּנֵי הַיּוֹם הַהוֹלְכִים בְּרַחוּב שֶׁל גּוֹיִים בְּמַנְעָלִים שֶׁל עוֹר יֵשׁ לָהֶם עַל מָה לְסַמֵּךְ, אֲבָל מִכִּי נִכְנָסִין לְמַחֲזֵי שֶׁל יְהוּדִי, אִם אִין חוֹלְצִים מְנַעְלֵיהֶם, אִין לָהֶם עַל מָה שֵׁיִסְמְכוּ וְאֲסוּרָא קָא עֲבָדִי. וְכִן אֲסוּר לְשַׁתּוֹת טוֹטוֹן, וְכָל מִינֵי שְׁחֹק וְשִׁמְחָה אֲסוּר כָּל הַיּוֹם. לֵא הַתָּר אַחַר חֲצוֹת אֲלֵא לִישֵׁב עַל הַסַּפֶּסֶל, שְׂעַד חֲצוֹת צְרִיד לִישֵׁב עַל־גַּבֵּי קַרְקַע.

וּכְבָר אָמְרוּ בְּשׁ"ס (תַּעֲנִית כַּט). שֶׁהִיָּה מִן הַחֲכָמִים שְׂאֵמַר שְׂאֵם הִיָּה נִמְצָא בְּאוֹתוֹ זְמוֹ, הִיָּה מִתְקַן הַתַּעֲנִית בְּעִשְׂרֵי, שְׂעַקַר שׁוֹרְפַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה בְּעִשְׂרֵי. לְשִׁמְחָה מָה זֹ עוֹשֶׂה, וְיִשְׂרָאֵל קִדּוּשִׁים בְּשִׁמְעֵם דְּאִיבָא אֲסוּר בְּדָבַר, לֵא יַעֲבְרוּ בְּשִׂאֵט בְּנַפְשׁ עַל דְּבָרֵי חֲכָמִים, רַק מָה שְׂעוֹבְרִים הוּא כִּי לְכָל הָעַם בְּשִׁגְגָה, הַשֵּׁם הַטוֹב יְכַפֵּר בְּעַד, וְכָל הַמְתַּאֲבֵל עַל יְרוּשָׁלַיִם בְּאֲשֶׁר יוֹכֵל, זֹכָה וְרוֹאֶה בְּשִׁמְחָתָה (ב"ב ס:). וְזֶה כָּל אֲדָם צְרִיד לְהִיזוֹת כָּל מַעֲיָנֵינוּ וְכָל מַגְמָתוֹ לְקַיֵּם דְּבַר בְּעֵתוֹ, בְּעַד עֲצִיבוּתָא עֲצִיבוּתָא, וּבְעַד חֲדוּהָ חֲדוּתָא, וּבְזֶה יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו.

תְּשֻׁעָה בַּבַּב הוּא הַיּוֹם אֲשֶׁר קָרָא ה' לְבָכִי וּלְמִסְפָּד. וְאִם כָּל הַיָּמִים בְּהַזְכִּיר חֲרַבְּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כְּגוֹן בְּאִמְרַת תַּקוּן־חֲצוֹת וּכְדוּמָה, רֵאוּי לְעוֹרֵר בְּכִי וְנִהִי, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה כִּהְיוֹם הַזֶּה, אֲשֶׁר בְּוֹדָי גְּדוֹל צַעַר הַשָּׁמַיִם, רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ, וְה' מִמְרוֹם יִשָּׂא וּמִמְעוֹן קִדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ, שְׂאֲוֹג יִשָּׂא עַל נִוְהוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַל שְׂאֵר הַיָּמִים.

הַנֵּה בִּיִּכּוֹן, אִף כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ עֵינֵינוּ חֲשַׁבּוּ מִרְאוֹת בְּרַע אֲשֶׁר גָּרְמָנוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, וְאִין אֲנַחֲנו יְכוֹלִים לְהַצִּטֵּעַ וּלְבַכּוֹת וּלְהוֹרִיד בְּנַחַל דְּמַעַה בְּאֲשֶׁר הִיָּה רֵאוּי וְנִאָּה לָנוּ, עַל־כֵּל־פְּנֵיֵם, אֵת אֲשֶׁר בְּכַחֲנו לַעֲשׂוֹת נַעֲשֶׂה. וְיִדְמָה הָאִישׁ בְּדַעַתוֹ בְּאֲזָנָיו יִשְׁמַע קוֹל אֲלָפֵי אֲלָפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת מַחֲנוֹת קִדּוּשִׁים, שֶׁהִמָּה בּוֹכִים בְּקוֹל בְּרָמָה, יִלְלָה רַבָּה וְצַעֲקָה גְּדוֹלָה וּמְרָה, וּלְבוֹ יַחִיל בְּקִרְבּוֹ עַל אֲשֶׁר גָּרַם כֵּל־כֵּף צַעַר לְאֲבִיו וּלְאִמּוֹ קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא וְשִׁכְנִתָּה, וְכָל צְבָא הַמְרוֹם צְדִיקִים וְחֲסִידִים וּמְלָאכִים וְשִׁרְפִים וְאוֹפְנִים, אוֹלֵי יִתְעוֹרֵר לְכַבּוֹ לְהַתְמַרְמֵר בְּכִי וְתַרְדֵּנָה דְּמַעוֹתָיו, וְעַל־כֵּל־פְּנֵיֵם, אִם לֹא יוֹכֵל לְבַכּוֹת וּלְהוֹרִיד דְּמַעַה, יֵאמַר הַקִּינּוֹת בְּקוֹל בְּכִי, וְכָל הַלִּילָה וְהַיּוֹם יִשֵּׁב בְּדָד וְיִדַּם בְּפָנִים עֲצוּבוֹת, עַד שְׁכָל רוֹאִיו וְיִרְוּהוּ שֶׁהוּא מֵר וְעֲצֵב יוֹתֵר מִמֵּי שְׁמַתוֹ מְטֵל לְפָנָיו, וְלֹא יִסִּיחַ דַּעַתוֹ מִן הָאֲבְלוֹת. וּמִתּוֹךְ כֵּף אֲסַרוּ לְשַׁחַק עִם תִּינוּקָא, וְאֶפְלוֹ לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה אֲסַרוּ, מִשׁוּם דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים יט, ט) פִּקּוּדֵי ה' יִשְׂרִים מִשְׁמַחֵי לֵב. עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה לְשִׂאֵר שְׁחֹק וְקִלּוֹת־רֵאשׁ דְּאֲסוּר. וְכִן אֲסַרוּ שְׂתִיַת הַטוֹטוֹן [- עֲשׂוֹן סַגְרִיזִית]. וּבְזִמְן הָרַב כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה הִיָּה אִישׁ אֶחָד שֶׁשְׂתָה טוֹטוֹן אַחַר חֲצוֹת וְנָדָה אוֹתוֹ.

וְעַתָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ רַבּוּ בּוֹעֲרִים בְּעַם שְׂאִינָם יוֹדְעִים מָהוּ תְּשֻׁעָה בַּבַּב, וְהָיוּ לָהֶם הַקִּינּוֹת לְנִינּוֹת אוֹ לְחֹקָא וְאֶטְלוּלָא, וְתַכְּף בְּצִאתָם מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת הוֹלְכִים לְטִיֵל, וְרַבִּים מִקְלִים בְּנַעֲמִילַת הַסַּנְדָּל וּבָאִים בְּסַנְדָּלִים עַד מְקוֹמָם בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, וְיֵשׁ שְׂבַבְקַר בְּבוֹאֵם לְמְקוֹמָם בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, מוֹצִיאִים אוֹתָם מְרַגְלֵיהֶם, אֲבָל אַחַר צֵאתָם מִבֵּית הַכְּנֶסֶת אִין חֲשִׁים כָּלָל. וְיֵשׁ שְׂרוֹחֲצִים יְדִיהֶם וּפְנֵיהֶם כְּכָל יוֹם כִּי לֹא יִדְעוּ הָאֲסוּר, וְיֵשׁ שְׁנוֹזְרִים עַד חֲצוֹת, אֲבָל אַחַר חֲצוֹת נְדָמָה לָהֶם שֶׁהַתָּר הַכָּל וּמְרַבִּים בְּשִׁמְחָה

פרקי אבות

אורות פלא פרקי אבות
ליקוט מספרי רבינו אליעזר פאפו זיע"א
על מסכת אבות

לְעִילּוֹי נִשְׁמַת

ה"ה שְׂאוֹל בֶּן שְׂמַחָה ז"ל

נלב"ע י"ג אב תשי"ג

ת.נ.צ.ב.ה

